

УВОД У КЊИЖЕВНОСТ

Припрема за час српског језика - 1. разред средње школе

Наставник: мр Сања Ђурић, проф.

Школа: Медицинска школа Бања Лука

Школска година: 2025/2026.

Редни број часа: 1

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ЧАСУ

Предмет		Разред	Трајање	Тип часа
Српски језик и књижевност		Први разред средње школе	45 минута	Обрада новог градива
ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ ЧАСА				
Образовни циљеви	- Ученици ће разумјети шта је књижевност и њезину улогу у култури - Упознаће се са основним књижевним родовима и врстама - Научиће да препознају разлике између књижевног и некњижевног текста - Развиће способност анализе једноставних књижевних текстова			
Васпитни циљеви	- Развијање љубави према читању и књижевности - Подстицање естетског осјећаја и креативности - Формирање критичког мишљења - Развијање културе изражавања			
Исходи учења	Након овог часа ученик ће моћи да: - Дефинише појам књижевности и наведе њезине основне функције - Разликује књижевни од некњижевног текста - Препозна и опише карактеристике три књижевна рода - Анализира кратке текстове и одреди којем роду припадају - Створи једноставне текстове у различитим књижевним родовима - Објасни улогу књижевности у култури и образовању			
ТОК ЧАСА (45 минута)				
Врије ме	Активност	Садржај	Методe рада	Напомене
5 мин	УВОД	- Поздрав и провјеравање присутности - Кратко понављање претходне лекције - Најава теме и циљева часа - Мотивација: "Зашто људи читају књиге?"	- Фронтални рад - Дијалог - Мотивациона питања	Активирање претходног знања

15 мин	ОБРАДА - Дио 1 <i>Дефиниција књижевности</i>	Књижевност је умјетност која помоћу ријечи ствара естетске вриједности, изражава људска искуства, осјећања и мисли. 1. Заједничко дефинисање (5 мин): - Питање: "Шта вам прво падне на памет када чујете 'књижевност'?" - Књижевност као умјетност ријечи - Поређење са другим умјетностима 2. Функције књижевности (5 мин): Естетска - ствара лијепо (примјер: пјесма о природи) Сазнајна - учи о свијету (примјер: историјски роман) Емоционална - изазива осјећања (примјер: љубавна пјесма) Забавна - пружа задовољство (примјер: смијешна прича) 3. Књижевни vs некњижевни текст (5 мин): <i>Некњижевни: "Данас је температура 15°C. Дува сјеверни вјетар."</i> <i>Књижевни: "Јесен је дошла тихо, као сан. Жути листови плешу у вјетру."</i>	- Фронтални рад - Дијалог - Демонстрација - Поређење - Анализа примјера	Записивање дефиниције у свеске
15 мин	ОБРАДА - Дио 2 <i>Књижевни родови</i>	КЊИЖЕВНОСТ → ЕПИКА ЛИРИКА ДРАМА 1. ЕПИКА (4 мин): Приповиједање о ликовима и гебууртепајима у трећем лицу - Карактеристике: приповједач, радња, ликови, 3. лице - Врсте: бајка, приповијетка, роман, новела <i>Примјер - "Дјеца" Б. Ђопића:</i> <i>"Мала Нада је сједила крај прозора и гледала како пада снијег..."</i> 2. ЛИРИКА (4 мин): Изражавање осјећања и доживљаја у првом лицу - Карактеристике: лирски субјект, осјећања, 1. лице, ритам - Врсте: пјесма, сонет, елегија, ода <i>Примјер - "Моја отаџбина" А. Шантића:</i> <i>"Ја сам син земље црне и крвљу заливане..."</i> 3. ДРАМА (4 мин): Приказивање кроз дијалог, намијењено за позорницу - Карактеристике: дијалог, дидаскалије, нема приповједача - Врсте: трагедија, комедија, драма <i>Примјер - "Ђидо" Ј. С. Поповића:</i> <i>ЂИДО: Ах, Јово! Зашто си ме оставио?</i>	- Демонстрација - Читање примјера - Анализа текста - Поређење - Интерактивни дијалог - Визуелна схема	Цртање схеме на табли, записивање карактеристика

		<i>СИМА: (приближавајући се) Не буди тужан...</i> 4. Поређење родова (3 мин): ЕПИКА: Он/она → "Марко је отишао" ЛИРИКА: Ја → "Тужан сам јер си отишао" ДРАМА: Ликови → "МАРКО: Идем у школу!"		
8 мин	ВЈЕЖБАЊЕ И УТВРЂИВАЊЕ	1. Препознавање родова (4 мин): Задатак: Ученици раде у паровима - анализирају три текста и одређују род Текст 1 (Лирика): <i>"Волим те као што небо воли звијезде, Као што море воли своје таласе..."</i> Текст 2 (Епика): <i>"Петар је ушао у кућу и видео да је све тихо. Мајка је сједјела..."</i> Текст 3 (Драма): АНА: Гдје си била? МИЛА: (стидљиво) У библиотеци... 2. Дискусија (2 мин): - По чему сте препознали сваки род? - Провјера тачности одговора 3. Брза провјера (2 мин): "Који род користи треће лице?" → Епика "У ком роду се изражавају осјећања?" → Лирика "Који род је за позорницу?" → Драма	- Рад у паровима - Индивидуални рад - Групна дискусија - Питања и одговори - Анализа текста	Праћење рада ученика, помоћ при потреби
2 мин	ЗАВРШЕТАК ЧАСА	Резиме часа: - Књижевност је умјетност ријечи - Има четири функције: естетску, сазнајну, емоционалну, забавну - Дијели се на епику, лирику и драму - Сваки род има своје карактеристике Домаћи задатак: - Пронађи по један примјер сваког рода у читанци - Напиши кратку пјесму о школи (8 стихова) - Прочитај прво поглавље лектире Најава: Сљедећи час - епске врсте	- Фронтални рад - Резиме - Инструкције - Најава	Записивање домаћег у дневник

МЕТОДЕ РАДА И ОБЛИЦИ НАСТАВЕ		
Метода	Опис примјене	Дио часа
Фронтални рад	Наставник предаје градиво цијелом разреду, објашњава нове појмове, демонстрира примјере	Увод, обрада градива, резиме
Дијалогска метода	Интерактивна дискусија између наставника и ученика, постављање питања, размјена мишљења	Током цијелог часа
Демонстрација	Приказивање конкретних примјера књижевних текстова, читање и анализа	Обрада градива
Рад у паровима	Ученици заједно анализирају текстове и рјешавају задатке препознавања књижевних родова	Вјежбање и утврђивање
Индивидуални рад	Самостално размишљање ученика, рјешавање задатака, одговарање на питања	Вјежбање и утврђивање
Анализа текста	Детаљно проучавање књижевних примјера, препознавање карактеристика родова	Обрада и вјежбање
Поређење	Упорјеђивање књижевног и некњижевног текста, карактеристика различитих родова	Обрада градива
Визуелизација	Цртање схема на табли, табеларни приказ карактеристика књижевних родова	Обрада градива
НАСТАВНА СРЕДСТВА И МАТЕРИЈАЛИ		
Основна средства	Табла, креда, читанка, уџбеник, свеске ученика	
Додатни материјали	Припремљени текстови за анализу, флип-чарт папир за схеме	
Технички ресурси	Пројектор (опционо), рачунар за приказ додатних примјера	
ПРОЦЈЕНА И ЕВАЛУАЦИЈА		
Тип процјене	Начин процјене	Критеријуми
Формативна процјена	Континуирано праћење активности ученика током часа, одговори на питања, учешће у дискусији	Активност, тачност одговора, разумијевање градива
Сумативна процјена	Провјера домаћег задатка, кратак тест на сљедећем часу	Познавање дефиниција, препознавање родова, примјена знања

ПРОЦЈЕНА И ЕВАЛУАЦИЈА		
Тип процјене	Начин процјене	Критеријуми
Самопроцјена	Ученици процјењују своје разумијевање градива на крају часа	Искреност, самокритичност, свијест о сопственом напретку
ДИФЕРЕНЦИЈАЦИЈА И ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈА		
За напредне ученике	- Додатни сложенији примјери за анализу - Задатак стварања кратких текстова у свим родовима - Истраживање о писцима чији су текстови анализирани	
За ученике са тешкоћама	- Једноставнији примјери текстова - Додатно објашњење кључних појмова - Рад у пару са јачим учеником - Визуелне помагала и схеме	
За просјечне ученике	- Стандардни примјери и задаци - Подстицање активног учешћа - Постепено повећање сложености задатака	
КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА		
Историја	Књижевна дјела као историјски извори, одраз епохе и културних токова	
Ликовна култура	Илустрације књижевних дјела, визуелно представљање ликова и сцена	
Музичка култура	Ритам и мелодија у поезији, музичке адаптације књижевних дјела	
Психологија	Анализа ликова и мотивација, емоционални развој кроз читање	
Медицински предмети	Етичке дилеме у медицини кроз књижевност, хуманистички приступ	
ЛИТЕРАТУРА		
Основни уџбеници	- Вукићевић, Д. и др. (2023). <i>Српски језик и књижевност за први разред средње школе</i>. Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево. - Петровић, М. и Јовановић, С. (2022). <i>Читанка за први разред средње школе</i>. Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево. - Станић, М. (2021). <i>Граматика српског језика за средње школе</i>. Завод за уџбенике и наставна средства, Источно Сарајево.	
Стручна литература	Наставни план и програм за гимназије у Републици Српској (2024). Министарство просвјете и културе РС, Бања Лука.	

ЛИТЕРАТУРА

	• Наставни план и програм за средње стручне школе у РС (2024). Министарство просвјете и културе РС, Бања Лука. • Правилник о оцјењивању ученика у средњим школама РС (2023). Службени гласник РС, бр. 71/23. • Стандарди постигнућа за српски језик и књижевност (2022). Агенција за предшколско, основно и средње образовање РС. •
Методичка литература	• Стојановић, В. (2021). <i>Савремена настава српског језика и књижевности</i>. Педагошки факултет, Бијељина. • Марковић, Љ. (2020). <i>Интерактивне методе у настави књижевности</i>. Учитељски факултет, Бања Лука. • Николић, С. (2019). <i>Диференцијација у настави књижевности</i>. Филолошки факултет, Бања Лука. • Јанковић, М. (2018). <i>Процјена и евалуација у настави српског језика</i>. Педагошки завод РС, Бања Лука. •
Додатни извори	• Педагошки завод Републике Српске - Приручници за наставнике (2020-2024). Бања Лука. • Агенција за предшколско, основно и средње образовање РС - Смјернице за наставу (2023). • Часопис "<i>Настава и васпитање</i>" - Друштво педагога РС, Бања Лука (2020-2024). • Часопис "<i>Књижевна ријеч</i>" - Удружење књижевника РС, Бања Лука (2018-2024). • Републички педагошки завод РС - Методичка упутства за реализацију НПП (2024).
Електронски ресурси	• www.rpz-rs.org - Републички педагошки завод РС - методичка упутства и приручници • www.aposo.gov.rs - Агенција за предшколско, основно и средње образовање РС • www.mp.vladars.net - Министарство просвјете и културе РС - званични документи • Дигитална библиотека РС - Електронски извори за наставу књижевности

НАПОМЕНЕ ЗА НАСТАВНИКА

Припрема:

- Припремити примјере текстова за сва три рода штампане на папиру
- Направити схему књижевних родова на флип-чарт папиру
- Провјерити функционалност техничких средстава

Током часа:

- Водити рачуна о времену - не задржавати се предуго на једном дијелу
- Подстицати све ученике на активно учешће
- Користити различите методе за одржавање пажње

Флексибилност:

- Вријеме може варирати у зависности од одзива ученика
- Припремити додатне примјере ако је потребно
- Бити спреман за прилагођавање темпа рада